

Вчимося аналізувати складне речення

Синтаксичний аналіз складного речення

СХЕМА АНАЛІЗУ СКЛАДНОГО РЕЧЕННЯ

1 етап

I. Визначити тип речення за метою висловлювання

(розповідне / питальне / спонукальне).

II. За емоційно-експресивним забарвленням

(окличне / неокличне).

III. За характером відношення до дійсності

(стверджувальне / заперечне / стверджувально-заперечне).

IV. Встановити тип речення за наявністю / відсутністю сполучникових засобів

(сполучникове / чи (і) безсполучникове).

2 етап

Загальна характеристика речення за типом зв'язку

V. Якщо сполучникове, то сурядне чи підрядне.

VI. Послідовність аналізу речень із сурядним типом зв'язку:

1. Кількість частин (виокремити кожен з них і назвати).

2. Семантико-синтаксичні відношення між частинами (єднальні, зіставні, протиставні, розділові, градаційні, приєднувальні) та тип структури (відкрита / замкнута).

3. За формальним виявом: формально елементарне / формально неелементарне.

4. За семантичним виявом: семантично елементарне / семантично неелементарне.

5. Аналіз кожної предикативної частини за схемою простого речення.

6. Пунктуація.

Якщо підрядне

VII. Послідовність аналізу речень із підрядним типом зв'язку.

СХЕМА РЕЧЕННЯ (горизонтальна і вертикальна)

1. За кількістю частин (двокомпонентне / багатокомпонентне)

2. Багатокомпонентне

— вказати різновид:

супідрядність (однорідна / неоднорідна чи послідовна підрядність).

контамінована підрядність (з подальшою характеристикою)

3. Позиція підрядної частини щодо головної (чого стосується підрядна частина: одного члена речення, словосполучення чи всього змісту головної і визначення на основі цього типу структурної взаємодії – розчленованої / нерозчленованої структури).

5. За формальним виявом: формально елементарне / формально неелементарне.

6. За семантичним виявом: семантично елементарне / семантично неелементарне.

7. На яке питання відповідає підрядна частина.

8. Вид підрядної частини за всіма принципами (ФГК, ЛГК, ССК, ШК).

9. Аналіз кожної частини (головної та підрядної) за схемою простого речення.

10. Пунктуація.

Якщо безсполучникове

VIII. Послідовність аналізу речень із безсполучниковим типом зв'язку:

1. Кількість частин (виокремити кожен з них і назвати).

2. Кваліфікація зв'язку між частинами та їх змістових відношень (однобічні відношення / двобічні; відкрита / замкнута структура).

3. За формальним виявом: формально елементарне / формально неелементарне.

4. За семантичним виявом: семантично елементарне / семантично неелементарне.

5. Аналіз кожної частини за схемою простого речення.

6. Пунктуація.

Якщо багатокomпонентне речення з різними видами зв'язку

IX. Послідовність аналізу речень із різними типами зв'язку:

1. Кількість частин / компонентів / блоків (виокремити їх, охарактеризувати тип зв'язку на зовнішньому рівні членування).

2. Кількість частин (виокремити кожен з них і назвати).

3. Частини речення із сурядним типом взаємовідношень, засоби їхнього поєднання.

4. Змістові відношення між сурядними частинами.

“5. Частини речення із безсполучниковим типом взаємовідношень, засоби їхнього поєднання.

“6. Кваліфікація зв'язку між частинами та їхніх змістових відношень.

“7. Кваліфікація підрядних частин і встановлення їхнього зв'язку з головною.

“8. Місце підрядної частини в складнопідрядному реченні.

“9. Аналіз кожної частини за схемою простого речення.

10. Пунктуація

ЗРАЗКИ АНАЛІЗУ СКЛАДНОСУРЯДНОГО РЕЧЕННЯ

Зразок синтаксичного розбору складносурядного речення

Схема: горизонтальна: [], і [], вертикальна .

Час летить, і історія швидко старіється (О. Довженко)

Речення розповідне, неокличне, стверджувальне, формально елементарне, семантично елементарне.

Речення складне, сполучникове, складносурядне.

Складносурядне речення складається з двох частин:

а) час летить;

б) історія швидко старіється.

“Між предикативними частинами реалізуються єднальні (одночасність) смислові відношення, відкрита структура.

“Засобами вираження смислових і синтаксичних зв’язків між частинами виступає асемантичний сполучник і форми дієслів-присудків.

“Перша частина “час летить” двоскладна, повна, непоширена, формально елементарна, семантично елементарна, неускладнена.

“Підмет “час” простий, виражений формою називного відмінка однини іменника, препозитивний.

“Присудок “летить” простий, власне-дієслівний.

“Між підметом і присудком наявний предикативний зв’язок в основній формі вияву – взаємозалежній координації.